

Adviescollege Verloftoetsing TBS
Ministerie van Veiligheid en Justitie

Jaarverslag

2010

Jaarverslag 2010

Voorwoord

Het Adviescollege Verloftoetsing TBS heeft in het derde jaar van zijn bestaan de eerder ingezette koers voortgezet. Het college brengt aan de minister van Veiligheid en Justitie advies uit over de verlofaanvragen die de Forensisch Psychiatrische Centra aan het college voorleggen. Daarbij staat de veiligheid van het gevraagde verlov voor de samenleving voorop. Het beoordelen van een verlov vergt van de leden van het adviescollege een grote mate van deskundigheid, betrokkenheid en inzet.

In de lerende verlovpraktijk, zoals deze de parlementaire commissie Visser destijds voor ogen stond, is een belangrijke element in het tbs-veld de voortdurende scholing van de forensisch psychiatrische deskundigen, zodat de kwaliteit van hun werk op een constant, hoog niveau blijft. In de begroting van het college bestaat voor deze permanente educatie een jaarlijks budget ten behoeve van de leden van het college. Hiervan is in 2010 gebruik gemaakt door het organiseren van een studiereis naar Canada.

Nederland kent – net als Canada en Zweden – een systeem waarin verstandig en met de nodige zorg wordt omgegaan met personen die tijdens een ernstige psychiatrische ziekte een ernstig (gewelds)misdrijf hebben gepleegd. De genoemde landen delen met elkaar dat zij voor deze groep mensen een uitgekend veiligheidssysteem hebben en dat zij er tegelijkertijd in slagen door middel van een intensieve psychiatrische behandeling de meeste patiënten veilig terug te laten keren in de samenleving. Net als in Nederland wordt intensief gebruik gemaakt van diverse risicotaxatie-instrumenten.

Vanuit dit perspectief lag het in Canada vigerende systeem als keuze voor een studiereis voor de hand. Gedurende een week zijn daar bezoeken gebracht aan een aantal instellingen in Ottawa en Toronto. Daaronder een uitvoerige gedachtewisseling met medewerkers van het Canadese ministerie van Justitie, bezoeken aan diverse forensisch psychiatrische centra, discussies met diverse wetenschappers en het bijwonen van een zitting van een verlovcommissie in een inrichting. Aan het slot van de reis volgde het gezelschap bij een alleensprekende Canadese rechter een zitting die enigszins vergelijkbaar was met een tbs-zitting in een Nederlandse rechtbank.

Tijdens de evaluatie van de studiereis is uitvoerig stilgestaan bij een aantal onderwerpen. De vraag of de in Nederland gebruikte risicotaxatie-instrumenten vergelijkenderwijs bij de tijd zijn kon bevestigend worden beantwoord. De werkwijze van het college behoeft daarom in dat opzicht geen bijstelling. Verder bleken de nodige ideeën over tal van zaken te zijn opgedaan. Deze zullen in de komende tijd verder worden onderzocht.

Zoals uit dit jaarverslag blijkt zijn in 2010 door het adviescollege 1.666 adviezen uitgebracht. Vergeleken met 2009 is sprake van een toename van 184 adviezen.

Vooralsnog is onvoldoende duidelijk waardoor deze toename is veroorzaakt. Zeker is echter wel dat de toename een structureel karakter draagt. Met het oog daarop heeft de minister van Veiligheid en Justitie ingestemd met het verzoek om het college met ingang van 2011 uit te breiden met twee nieuwe leden. Inmiddels zijn een forensisch psychiater en forensisch psycholoog die beiden zijn verbonden aan een Forensisch Psychiatrisch Centrum benoemd.

Mr J.W.P. Verheugt
Voorzitter Adviescollege Verloftoetsing TBS

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Inhoudsopgave	4
Inleiding	6
Hoofdstuk 1 Kerntaak	8
1.1 Inleiding	9
1.2 Aantal adviezen in 2010	9
1.3 Toelichting adviezen	11
1.4 Beslissingen namens de minister	14
1.5 Doorlooptijden	14
1.6 Incidenten	16
Hoofdstuk 2 Werkprocessen	18
2.1 Commissievergaderingen	19
2.2 Collegevergaderingen	19
2.3 Ondersteunend bureau	19
Hoofdstuk 3 Overige activiteiten	21
3.1 Lerende verlofpraktijk	21
3.2 Seminars van het college	21
3.3 Onderzoek	21
3.4 Communicatie	25
Bijlage Samenstelling Adviescollege Verloftoetsing TBS	28

Inleiding

Sinds 1 januari 2008 toetst het Adviescollege Verloftoetsing TBS alle door de Forensisch Psychiatrische Centra ingediende aanvragen voor verlof van tbs-gestelden. Het gaat daarbij om vier soorten van verlof: begeleid verlof, onbegeleid verlof, transmuraal verlof of proefverlof.

Het Adviescollege Verloftoetsing TBS heeft de volgende doelstelling:

‘Het adviescollege stelt zich ten doel een onafhankelijke inhoudelijke toets van alle verlofaanvragen binnen een redelijke termijn te waarborgen en daarover een gedegen advies uit te brengen aan de minister. Hierbij betreft het adviescollege alle (recente) beschikbare informatie op het gebied van risicotaxatie en levert het adviescollege een inhoudelijke bijdrage aan de lerende verlofpraktijk.’ Deze doelstelling is geformuleerd naar aanleiding van het Besluit van de Staatssecretaris van 27 september 2007, houdende de instelling van het Adviescollege Verloftoetsing TBS (verder te noemen: het Besluit).¹

Het adviescollege bestond in 2010 uit een voorzitter, tien forensisch psychiaters en psychologen, drie juristen en een wetenschappelijk adviseur. De gedragsdeskundigen zijn voorgedragen door GGZ Nederland, de Forensisch Psychiatrische Centra (FPC's) en het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie (NIFP). De juristen komen uit de rechterlijke macht. Drie van hen hebben deel uitgemaakt van de penitentiaire kamer van het Gerechtshof te Arnhem. De wetenschappelijk adviseur is eveneens gedragsdeskundige. Zij is psycholoog en directeur van het Expertisecentrum Forensische Psychiatrie (EFP). Het adviescollege wordt ondersteund door een bureau, bestaande uit de secretaris van het college (tevens hoofd van het bureau), een beleidsmedewerker (tevens plaatsvervangend secretaris) en twee ondersteunend medewerkers.

In artikel 13 van het Besluit is bepaald dat de voorzitter van het college elk jaar vóór 1 maart een jaarbericht uitbrengt over de algemene bevindingen van het college naar aanleiding van de werkzaamheden van het voorafgaande jaar.

Het voorliggende jaarbericht is het resultaat van dit voorschrift en bevat een overzicht van de belangrijkste activiteiten van het college in het derde jaar van zijn bestaan. Uiteraard is er de nodige informatie opgenomen over de adviezen die het adviescollege in 2010 heeft uitgebracht, waaronder een beknopte samenvatting van de belangrijkste overwegingen die aan deze adviezen ten grondslag hebben gelegen. Tevens worden de activiteiten beschreven die het adviescollege in 2010 op het gebied van de lerende verlofpraktijk heeft verricht.

¹ Staatscourant 1 oktober 2007, nr. 189, pg. 10.

Hoofdstuk 1

Kerntaak

1.1 Inleiding

Het adviescollege heeft volgens artikel 4 van het Besluit tot taak 'het inhoudelijk beoordelen van alle verlofaanvragen inzake ter beschikking gestelden of anderszins verpleegden die in inrichtingen waar tbs met verpleging ten uitvoer wordt gelegd verblijven en daarover gemotiveerd advies uitbrengen aan de minister'.

Het verlof dat door het adviescollege wordt getoetst, staat in het teken van resocialisatie: de terugkeer van de tbs-gestelde in de samenleving. Een uitzondering hierop wordt gevormd voor tbs-gestelden met een long stay status. Voor hen is alleen begeleid verlof op humanitaire gronden mogelijk.

De belangrijkste vraag die het adviescollege telkens dient te beantwoorden, is of het toekennen van verlof aan een tbs-gestelde verantwoord is. Het adviescollege past bij dit inhoudelijk oordeel de criteria van het zogenaamde Verloftoetsingskader TBS² toe. Dit kader behelst een format waaraan iedere aanvraag dient te voldoen en volgens welke de kliniek informatie moet verstrekken over achtereenvolgens:

- de voorgeschiedenis van de tbs-gestelde;
- het indexdelict (het delict dat tot het opleggen van de tbs maatregel heeft geleid);
- het delictscenario;
- de diagnostiek;
- het behandelplan en de plaats van het verlof daarbinnen;
- de risicoanalyse (de klinische overwegingen en resultaten van de risicotaxatie die samen leiden tot interpretatie en weging van de risicofactoren bij verlof) en
- het risicomangement ten aanzien van het verlof.

Het adviescollege beoordeelt op basis van de hiervoor genoemde onderdelen of er een positief dan wel een negatief verlofadvies aan de minister van Veiligheid en Justitie wordt gegeven. Indien het college aanvullende informatie van de kliniek nodig heeft voordat een advies verstrekt kan worden, wordt de aanvraag aangehouden. Het adviescollege kan tevens voorafgaand aan zijn advisering een zogeheten second opinion laten uitbrengen. Hierbij wordt met tussenkomst van het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie (NIFP) aan één of twee deskundigen gevraagd te onderzoeken of het gevraagde verlof verantwoord is.

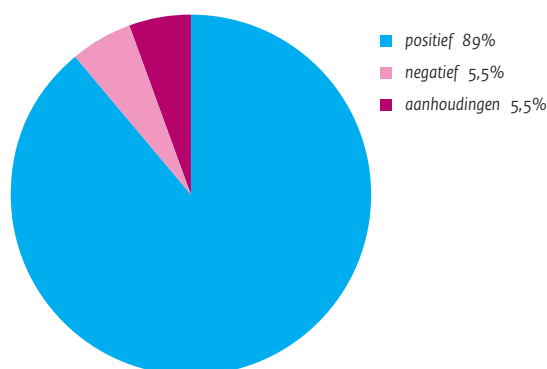
Op grond van artikel 53, tweede lid van het Reglement verpleging ter beschikking gestelden heeft de door de minister verstrekte machtiging voor verlof een geldigheidsduur van een jaar en vervalt daarna van rechtswege. Voor

elke tbs-gestelde met verlof moet dus elk jaar een volgende verlofaanvraag worden ingediend en deze wordt dus ook elk jaar door het adviescollege getoetst. De beoordeling van een al bestaande verlofmachtiging wordt evaluatie genoemd. De kliniek heeft tevens de mogelijkheid om een wijziging van een bestaand verlofplan aan te vragen. Wijzigingen kunnen onder meer zien op een andere invulling van het verlof, een toename van het aantal overnachtingen of een overplaatsing naar een andere instelling. Bij een wijziging beschrijft de kliniek op welke wijze deze veranderingen doorwerken in het risicomangement.

1.2 Aantal adviezen in 2010

In de periode van 1 januari tot en met 31 december 2010 heeft het adviescollege in totaal 1.666 adviezen aan de minister van Veiligheid en Justitie uitgebracht. Het ging daarbij om 1.482 positieve adviezen en 92 negatieve adviezen, terwijl 92 verlofaanvragen werden aangehouden.

Deze cijfers zien er in schema aldus uit:

In vergelijking met 2009 heeft het adviescollege 184 meer adviezen uitgebracht, te weten 1.666 adviezen in 2010 ten opzichte van 1.482 adviezen in 2009. Het percentage positieve adviezen is licht gestegen. In 2010 was 89,0% van de adviezen positief en in 2009 was dat 87,2%. In 2009 werd in 6,3% van de zaken negatief geadviseerd en in 2010 in 5,5% van de zaken.

² Verloftoetsingskader ter beschikking gestelden, 6 februari 2009. Met ingang van 1 januari 2011 vervangen door de Ministeriële regeling voor de verloftoetsing, Staatscourant 2010/nr. 21597, 31 december 2010

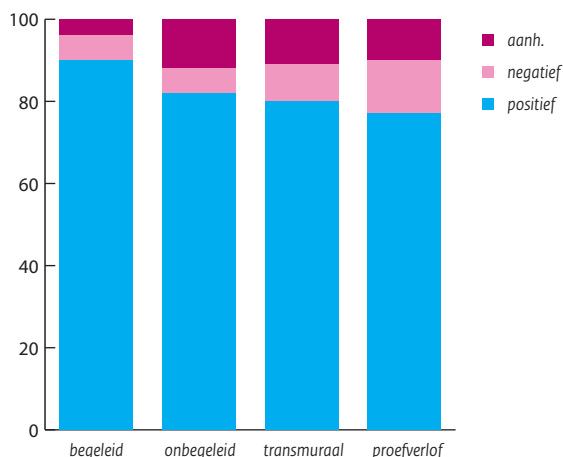
Hieronder zijn de beslissingen van het college in de periode 1 januari tot en met 31 december 2010 weergegeven per soort verlof en per onderwerp:

Soort verlof en soort aanvraag	Positief advies	Negatief advies	Aanhouding
Begeleid verlof			
Nieuwe aanvraag	298 (93%)	13 (4%)	8 (3%)
Evaluatie	340 (98%)	2 (1%)	5 (1%)
Wijziging verlofplan	16 (84%)	2 (11%)	1 (5%)
Onbegeleid verlof			
Nieuwe aanvraag	225 (83%)	15 (5%)	32 (12%)
Evaluatie	150 (96%)	5 (3%)	2 (1%)
Wijziging verlofplan	32 (78%)	3 (7%)	6 (15%)
Transmuraal verlof			
Nieuwe aanvraag	159 (84%)	16 (8%)	16 (8%)
Evaluatie	327 (93%)	17 (5%)	9 (3%)
Wijziging verlofplan	47 (68%)	11 (16%)	11 (16%)
Proefverlof			
Nieuwe aanvraag	53 (78%)	10 (15%)	5 (7%)
Wijziging verlofplan	1 (100%)	0 (0%)	0 (0%)
Totaal	1.684 (90%)	94 (5%)	93 (5%)

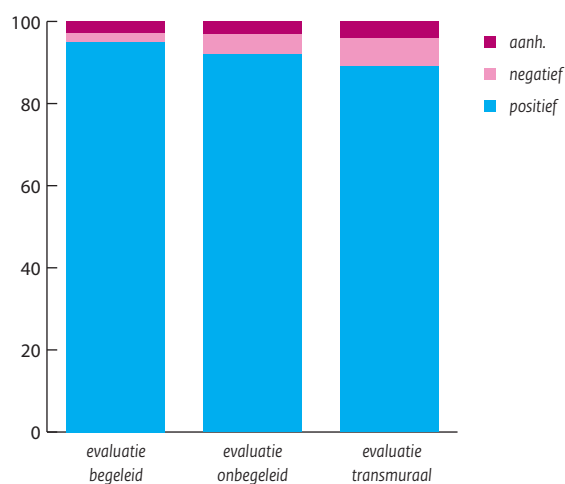
Het totaal aantal positieve en negatieve adviezen uitgesplitst naar soort aanvraag, zoals hierboven vermeld, is hoger dan het totaal aantal uitgebrachte adviezen in 2010 omdat in sommige aanvragen zowel een evaluatie als een nieuwe verlofmarge is aangevraagd en hierover één advies is uitgebracht. Het aantal aanhoudingen uitgesplitst naar soort aanvraag is ook iets hoger, omdat een aantal verlof-aanvragen zijn aangehouden waarin meerdere machtigingen tegelijk zijn aangevraagd.

Bovengenoemde cijfers zijn hieronder uitgesplitst naar nieuwe aanvragen, evaluaties en wijzigingen verlofplan:

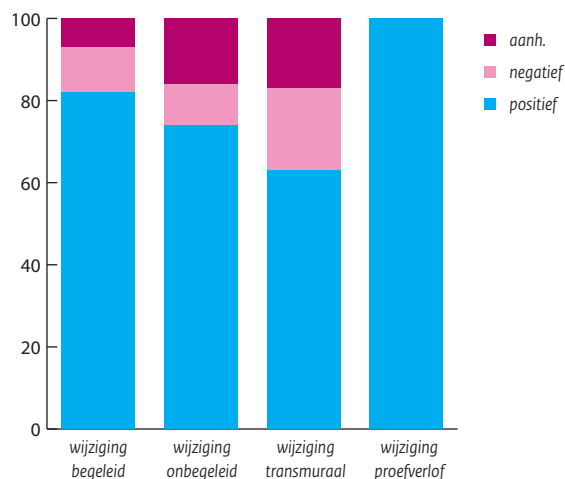
1. Nieuwe aanvragen

2. Evaluaties

3. Wijzigingen verlofplan

Aanhoudingen

De verlofaanvragen die door het adviescollege zijn aangehouden, hebben na ontvangst van de aanvullende informatie geleid tot een positief of negatief advies. Deze zijn meegenomen in bovengenoemde totalen. In het volgende staatje is te zien tot welk advies het college na een aanhouding heeft besloten. Hierbij zijn eveneens de aanvragen meegenomen die in 2009 zijn ingediend, maar waarvan de aanvullende informatie pas in 2010 bij het adviescollege is binnengekomen of kon worden beantwoord, zodat het advies pas in 2010 is geweest:

Soort aanvraag	Positief advies	Negatief advies
Aanvraag begeleid verlof	7	1
Evaluatie begeleid verlof	7	0
Wijziging verlofplan begeleid verlof	1	0
Aanvraag onbegeleid verlof	26	3
Evaluatie onbegeleid verlof	0	0
Wijziging verlofplan onbegeleid verlof	3	0
Aanvraag transmuraal verlof	13	1
Evaluatie transmuraal verlof	8	2
Wijziging verlofplan transmuraal verlof	7	1
Aanvraag proefverlof	4	0
Wijziging verlofplan proefverlof	0	0
<i>Totaal</i>	<i>76</i>	<i>8</i>

Het totaal aantal uitgebrachte adviezen na aanhouding is lager dan het aantal aanhoudingen, omdat het adviescollege op 1 januari 2011 nog niet in alle zaken de in 2010 gevraagde informatie had ontvangen. Ten aanzien van 23 verlofaanvragen was de aanvullende informatie op 1 januari 2011 nog niet binnen. Verder heeft in 2 zaken de betreffende kliniek de verlofaanvraag, na het verzoek om aanvullende informatie door het adviescollege, alsnog ingetrokken. Tenslotte is één verlofaanvraag tot tweemaal toe aangehouden voordat een advies kon worden uitgebracht, zodat deze dubbel meetelt in het aantal aanhoudingen.

1.3 Toelichting adviezen

1.3.1 Negatieve adviezen

In 2010 bracht het adviescollege 92 negatieve adviezen uit. Als gezegd staat bij de beoordeling van een verlofaanvraag voor het college het inschatten van de risico's en daarmee de veiligheid centraal. Vanuit dit perspectief werden voor een negatief advies in 2010 onder meer de volgende redenen genoemd:

- De aanvraag tot het verlenen van een machtiging voor transmuraal verlof is prematuur, omdat nog niet bekend is naar welke vervolgoorziening betrokkene zal worden overgeplaatst. Het adviescollege kan de risico's van het gevraagde verlof niet beoordelen zolang nog niet bekend is waar betrokkene in de toekomst gaat verblijven en onder welke voorwaarden en risicomanagement.
- Er dient eerst meer helderheid te zijn ten aanzien van de gebieden wonen, werk en/of seksualiteit alvorens op verantwoorde wijze een volgende stap in het resocialisa-

tietraject gezet kan worden.

- Er is onvoldoende zicht op de vraag hoe de relatie van betrokkene wordt begeleid en op welke wijze dit is opgenomen in het verlofplan en het risicomanagement.
- Betrokkene ontkent het indexdelict en heeft een negatieve attitude ten aanzien van de behandeling. Betrokkene stelt zich binnen de behandeling onvoldoende open en betrouwbaar op. Er is vanwege de ontkenning en het gebrek aan medewerking geen zicht op de problematiek van betrokkene.
- Gelet op het behandelverleden waarbij er sprake is geweest van middelengebruik, strafbare feiten en ongeoorloofde afwezigheid is het van belang dat de tweede resocialisatiepoging in goed voorbereide stappen en in een gefaseerd tempo plaatsvindt. Betrokkene heeft de wens om het resocialisatietraject sneller te doorlopen dan de kliniek verantwoord acht. Het is van belang dat betrokkene eerst gedurende een wat langere periode dichtbij de kliniek in beeld blijft en dat betrokkene laat zien dat hij ditmaal gecommitteerd is aan de behandeling.
- Betrokkene is onvoldoende gestabiliseerd, er gaat in de behandeling onvoldoende aandacht uit naar betrokkenes omgang met vrouwen en het risicomanagement is ontoereikend om onbegeleid verlof op een verantwoorde wijze te laten plaatsvinden.
- In het behandelverleden is sprake geweest van ernstige incidenten, onttrekkingen en recidive. Uit de aanvraag volgt dat betrokkene niet gemotiveerd is om aan de behandeling mee te werken. Er is sprake van vijandigheid en onvoldoende samenwerking. Er zijn onvoldoende aanknopingspunten om de aanvraag in een positieve sleutel en in lijn met de vereisten van het Verloftoetsingskader TBS te kunnen plaatsen.

- Het aangevraagde verlof dient geen enkel behandeldoel, aangezien de behandeling van betrokkene is vastgelopen en hij is aangeboden voor herselectie. Er is geen sprake van een verlofdoel dat ten dienste staat aan de behandeling dan wel gericht is op resocialisatie.
- Betrokkene is een ongewenst verklaarde vreemdeling en op grond van het Verloftoetsingskader TBS van 6 februari 2009 is het niet mogelijk om verlof te verlenen aan een ongewenst verklaarde vreemdeling, zoals bedoeld in artikel 8 van de Vreemdelingenwet 2000.
- Er bestaan vragen ten aanzien van zowel de diagnose als de risicofactoren en het daaraan gerelateerde risicomanagement. Het is derhalve niet mogelijk om de risico's van het aangevraagde verlof te beoordelen. Voordat er onbegeleid verlof kan worden toegekend, dienen eerst de risicofactoren in beeld te zijn en dient het risicomanagement hierop te zijn afgestemd.
- Het gevraagde transmurale verlof is een te grote stap in één keer. Mede gelet op de problematiek en kwetsbaarheid van betrokkene, is het aangewezen dat het verlof gefaseerd wordt opgebouwd.
- Betrokkene accepteert zijn long stay status niet en is onvoorspelbaar en impulsief. Hij heeft zich in het verleden diverse malen aan het toezicht onttrokken en gelet op het profiel van betrokkene is er een hoge kans op recidive als hij ontvlucht. Gelet op de aanwezige risico's is het niet verantwoord om het gevraagde verlof toe te staan. Het door de kliniek voorgestelde strenge veiligheidsregime tijdens de verloven overschrijdt de grenzen van het redelijke.
- De reden voor het aanvragen van het verlof is hoofdzakelijk, zo niet volledig, gelegen in het door de rechtbank gewezen tussenvonnissen waarin wordt aangestuurd op voorwaardelijke beëindiging van de maatregel. Er is sprake van gescheiden verantwoordelijkheden en, hoewel het college het dilemma waar de kliniek voor staat inziet, kan de druk van de rechtbank niet leiden tot een verlofaanvraag die in de kern prematuur is. Het adviescollege dient uitsluitend de vraag te beoordelen of het verlof verantwoord is.
- Er bestaat twijfel of de kliniek wel voldoende zicht op betrokkene heeft. Een goed omschreven risicomanagementplan ontbreekt en de opbouw van het verlof is, bij gebrek aan een voldoende uitgewerkt stappenplan, niet inzichtelijk gemaakt.
- Bij de stukken bevindt zich geen uitgewerkt verlofplan waardoor het onduidelijk is hoe het verlof zal worden ingevuld.
- De aanvraag voor het toestaan van overnachtingen bij gescreende personen is onvoldoende onderbouwd, aangezien er in de aanvraag niets is opgenomen over de plek waar betrokkene de overnachtingen zou gaan praktiseren en onder welke condities. Een toegespitst verlof- en risicomanagementplan ontbreekt.
- Blijkens incidenten was er het afgelopen jaar onvoldoen-

de zicht op betrokkene. Openheid en transparantie zijn in de transmurale fase van de behandeling van groot belang. Er dient eerst meer duidelijkheid te komen over de incidenten van het afgelopen jaar en de mogelijke consequenties hiervan voor het risicomanagement, voordat er opnieuw transmurale verlof kan worden toegekend.

- Er is tot op heden niet tot nauwelijks resultaat geboekt in de behandeling. Er is te weinig progressie en te weinig commitment in de behandeling om verlof toe te staan.

1.3.2 Aanhoudingen

In 2010 heeft het adviescollege 92 verlofaanvragen aangehouden met het verzoek aan de betreffende kliniek om aanvullende informatie te verstrekken. Het college achtte zich telkens niet voldoende voorgelicht over de risico's van het aangevraagde verlof en op grond van de beschikbare informatie derhalve niet in staat om aan de minister een advies te geven. Redenen om een aanvraag aan te houden waren onder meer:

- Ontbreken van een concreet stappenplan c.q. een gedetailleerd verlofplan.
- Verzoek om een nadere omschrijving van het beoogde vervolgtraject en de vervolginstelling te overleggen, alsmede een op dat verblijf toegespitst risicomanagementplan.
- Verzoek om een nadere toelichting op de vraag op welke wijze in de behandeling en het risicomanagement aandacht wordt besteed aan de verslavingsproblematiek.
- Verzoek om een nadere toelichting van de (gewijzigde) diagnose en de eventuele gevolgen hiervan voor de behandeling en het risicomanagement.
- Verzoek om een aangescherpt risicomanagementplan te overleggen.
- Verzoek om een nadere toelichting van het medicatiebeleid.
- Verzoek om een nadere toelichting ten aanzien van de discrepanties in de PCL-R scores.
- Ontbreken van een beschrijving van de onderliggende factoren van de PCL-R en een onderbouwing van de stelling dat er ondanks de hoge score geen sprake zou zijn van primaire psychopathie.
- Verzoek om een nadere toelichting op de vrijheden van betrokkene, de opbouw van het verlof en het risicomanagement toegespitst op de beoogde verblijfsplek.
- Vraag hoe betrokkene binnen zijn huidige relatie omgaat met seksualiteit en intimiteit en of er aparte relatiegesprekken met de vriendin van betrokkene plaatsvinden.
- Verzoek om nadere informatie over een recent incident, inclusief mogelijke gevolgen voor de verlofaanvraag en het risicomanagement.
- Ontbreken van een signaleringsplan dan wel een terugvalpreventieplan.
- Ontbreken van een recente risicotaxatie welke is

toegesplitst op het aangevraagde verlof.

- Verzoek om een nadere toelichting inzake de aard van de vervolgoorziening waar betrokkene geplaatst kan worden en de aard van de begeleiding aldaar.
- Verzoek om een nadere toelichting op de ogenschijnlijke tegenstrijdigheden tussen de risicotaxatie en het beschreven klinische beeld van betrokkene.
- Verzoek om een second opinion.

1.3.3 Positieve adviezen met voorwaarde

Het adviescollege heeft in 2010 in 92 gevallen positief geadviseerd ten aanzien van het verlenen van het gevraagde verlof, maar daarbij één of meer aanvullende voorwaarden gesteld omtrent de uitvoering van het verlof. Het ging hierbij om de volgende voorwaarden:

- Begeleid verlof met de voorwaarde van een beveiligde fase (14x)
- Begeleid verlof met de voorwaarde van dubbele begeleiding (13x)
- Voorwaarde rondom begeleiding of beveiliging (14x)
- Positief tot en met een bepaalde stap van het verlofplan (13x)
- Positief advies onbegeleid verlof, doch zonder overnachtingen (11x)
- Positief advies transmuraal verlof ten behoeve van verblijf in een bepaalde vervolgoorziening (9x)
- Positief met uitzondering van verlof naar de plaats c.q. regio van het delict (4x)
- Voorwaarde van alleen eendaagse verloven (3x)
- Onbegeleid verlof slechts op het terrein van de instelling (2x)
- Geen overnachtingen bij vriendin (2x)
- Geen overnachtingen bij netwerk (1x)
- Voorwaarde van afronding van het delictscenario voor aanvang van het verlof (1x)
- Voorwaarde van aanscherping van het risicomanagement ten aanzien van de verslavingsproblematiek (1x)
- Transmuraal verlof voornamelijk alleen met begeleidde vrijheden (1x)
- Geen onbegeleid verlof voordat overplaatsing naar de FPA is gerealiseerd (1x)
- Voorwaarde van instelling op zuchtremmende medicatie (1x)
- Voorwaarde van evaluatie van het verlof over drie maanden (1x)

1.4 Beslissingen namens de minister

De verlofprocedure ziet er in het kort als volgt uit.

Indien de kliniek van mening is dat een tbs-gestelde in aanmerking komt voor verlof, stelt zij een verlofaanvraag op. Deze wordt vervolgens besproken in een interne commissie die het gevraagde verlof toetst. Als de interne verloftoetsingscommissie akkoord is met de aanvraag wordt deze ingediend bij de Verlofunit van DJI. De Verlofunit toetst of de aanvraag voldoet aan alle procedurele vereisten uit het Verloftoetsingskader TBS. Als de stukken compleet zijn, wordt de aanvraag doorgestuurd naar het adviescollege. Vervolgens beoordeelt een commissie van het adviescollege de aanvraag in zijn volle omvang aan de hand van de criteria neergelegd in het Verloftoetsingskader. Het advies van het college luidt positief of negatief, waarbij het college aangeeft welke overwegingen aan het advies ten grondslag liggen. Het advies wordt vervolgens verzonden naar de Verlofunit.

Namens de minister van Veiligheid en Justitie beslist het hoofd van de Verlofunit of er een machtiging voor het gevraagde verlof kan worden verleend. Bij deze beslissing voert hij een marginale toets uit. Een negatief advies van het adviescollege moet op grond van artikel 7 lid 1 van het Besluit altijd worden overgenomen. Er kan van een positief advies op beperkte gronden worden afgeweken. Daarvoor moet wel een motivering worden gegeven. Ingeval het hoofd van de Verlofunit negatief beslist na een positief advies van het college is sprake van een zogeheten *contraire* beslissing. Het hoofd van de Verlofunit kan een *contraire* beslissing nemen wegens politieke en/of maatschappelijke redenen of indien sprake is van een zogeheten *hard case*. Daarvan is bijvoorbeeld sprake indien het adviescollege in afwijking van het Verloftoetsingskader adviseert om toch tot het verlenen van een verlofmachtiging over te gaan.

Het adviescollege heeft in 2010 twee *contraire* beslissingen van de minister ontvangen.

Op 30 juli 2010 heeft de minister in één zaak, ondanks een positief advies van het college, besloten om geen machtiging voor onbegeleid verlof te verlenen omdat hij dit te risicovol achtte. De minister heeft in deze zaak wel opnieuw een machtiging voor begeleid verlof afgegeven.

Op 1 oktober 2010 heeft de minister in een andere zaak besloten om geen machtiging voor proefverlof te verlenen omdat de aanvraag volgens hem niet in overeenstemming was met de bedoeling van de wet.

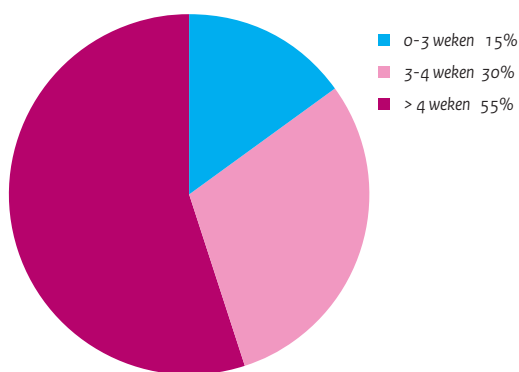
1.5 Doorlooptijden

Het adviescollege streeft ernaar om binnen drie weken na ontvangst van een verlofaanvraag een advies te zenden aan de minister. Voor het vaststellen van de doorlooptijd geldt als begin de datum van binnenkomst van de aanvraag bij het adviescollege en als einde de datum waarop het advies aan de Verlofunit wordt verzonden.

In de periode van 1 januari tot en met 31 december 2010 is 15% van de verlofaanvragen door het adviescollege binnen een termijn van drie weken afgehandeld. Een termijn tussen de drie en vier weken bleek nodig voor 30% van de aanvragen en 55% werd verwerkt na vier weken.

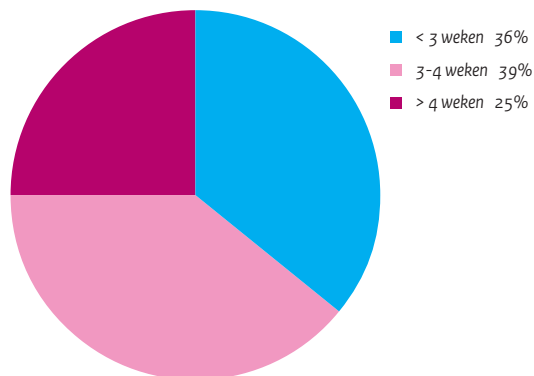
Hieronder staan de percentages in een schema weergegeven.

Doorlooptijd 2010

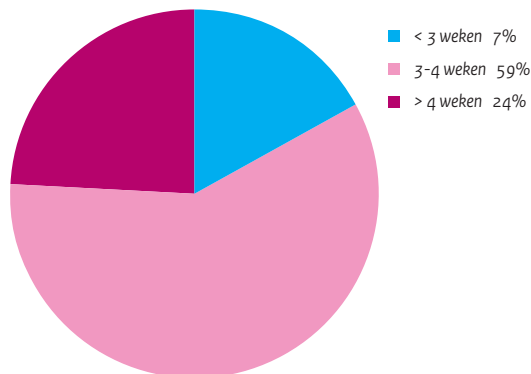

Hieronder zijn de percentages per kwartaal uitgewerkt.

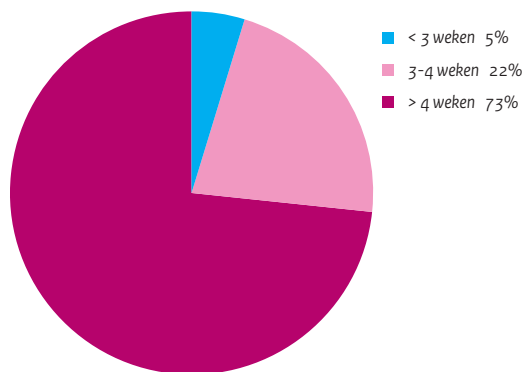
Doorlooptijd 1^e kwartaal 2010

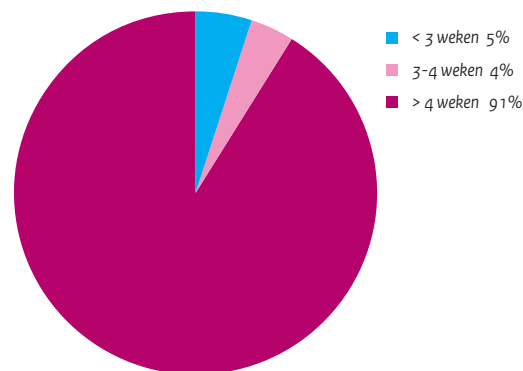
Doorlooptijd 2^e kwartaal 2010

Doorlooptijd 3^e kwartaal 2010

Doorlooptijd 4^e kwartaal 2010

Uit bovenstaande gegevens blijkt dat de doorlooptijd in met name het derde en vierde kwartaal aanzienlijk is toegenomen. De toename in doorlooptijd is geheel te wijten aan een significante stijging van het aantal verlofaanvragen. Vergeleken met 2009 zijn er in 2010 181 meer verlofaanvragen ingediend, namelijk 1.511 aanvragen in 2010 ten opzichte van 1.330 in 2009. Dit is een toename van 13,6%.

De toename van het aantal verlofaanvragen ziet er verdeeld over de verschillende verlofsoorten als volgt uit:

Verlofsoort	Aantal 2009	Aantal 2010	Toename
Begeleid verlof	608	687	13%
Onbegeleid verlof	369	470	27,4%
Transmuraal verlof	520	613	17,9%
Proefverlof	45	69	53,3%

Dit is op zich een verheugende ontwikkeling want verlof leidt immers in veel gevallen uiteindelijk tot uitstroom uit de tbs en een toename van verlofaanvragen betekent in beginsel een hogere uitstroom.

Aangezien het adviescollege qua personele bezetting van de leden in 2010 gebonden was aan maximaal zes commissievergaderingen per maand, met een maximum van twintig aanvragen per vergadering, betekende dit een aanzienlijke toename in de doorlooptijd. Om de achterstand in de verwerking van de verlofaanvragen zoveel mogelijk weg te werken, heeft het adviescollege in december 2010 twee extra commissievergaderingen gehouden.

Aannemelijk is dat bovengenoemde toename in het aantal verlofaanvragen structureel is. Daarnaast worden er met de inwerkingtreding van de ministeriële regeling voor de verloftoetsing per 1 januari 2011 voortaan ook evaluaties van proefverlof aan het adviescollege voorgelegd. Tot op heden werden deze aanvragen vanwege een lacune in de wet niet aan het adviescollege voorgelegd. Dit betreft circa 90 extra aanvragen op jaarbasis. Gelet op deze structurele en te verwachten toename in het aantal verlofaanvragen is om uitbreiding van het aantal leden van het adviescollege verzocht. Dit verzoek is door het ministerie van Veiligheid en Justitie goedgekeurd en het Instellingsbesluit van het adviescollege is op 7 september 2010 dienovereenkomstig door de minister aangepast.

Het adviescollege is met ingang van 1 januari 2011 uitgebreid met twee nieuwe leden, te weten een forensisch psychiater en een forensisch psycholoog. Met de benoeming van de nieuwe leden kan vanaf januari 2011 structureel één commissievergadering per maand meer worden ingepland, zodat er 140 verlofaanvragen per maand kunnen worden behandeld in plaats van de huidige 120 aanvragen.

1.6 Incidenten

Ingeval van incidenten die zich achteraf blijken te hebben voorgedaan tijdens verlof, waarover het adviescollege heeft geadviseerd, past het adviescollege het zogenaamde incidentenprotocol toe. Het protocol ziet op onttrekkingen tijdens verlof en eventuele incidenten die zich tijdens de onttrekking hebben voorgedaan. Het behelst een interne evaluatie van het incident en maakt een reflectie op de werkwijze en de verloftoetsing binnen het gehele college mogelijk.

Op 20 april 2010 heeft zich een ernstig incident voorgedaan met een long stay patiënt uit de Pompestichting die tijdens begeleid verlof in Uden een vrouw met een mes heeft neergestoken. Het adviescollege had op 9 november 2009 aan de minister van Justitie positief geadviseerd ten aanzien van het opnieuw verlenen van een machtiging voor begeleid verlof.

Het adviescollege heeft het incident op grond van het incidentenprotocol en het interne onderzoeksrapport van de kliniek op de collegevergadering van 15 oktober 2010 geëvalueerd. De uitkomst van deze evaluatie was dat alle risico's bij de behandeling van de aanvraag correct zijn afgewogen en dat de problemen zijn ontstaan in de wijze van uitvoering van het verlof. Ook achteraf bezien was er voor het adviescollege geen reden om op basis van de beschikbare informatie anders te adviseren.

Afgezien van voornoemd incident hebben er zich in 2010 geen noemenswaardige incidenten voorgedaan die bespreking behoeven.

Hoofdstuk 2

Werkprocessen

2.1 Commissievergaderingen

Overeenkomstig artikel 2 lid 3 van het Besluit behandelt het adviescollege de verlofaanvragen in commissies. In elke commissie zitten drie gedragsdeskundigen, onder wie tenminste één psychiater en één psycholoog. De commissievergaderingen worden voorgezeten door één van de drie juristen en worden genotuleerd door de secretaris van het college of diens plaatsvervanger. De commissies hebben een telkens wisselende samenstelling. Er vonden in 2010 per maand gemiddeld zes commissievergaderingen plaats. Per commissievergadering worden in de regel maximaal twintig verlofaanvragen besproken en van een advies voorzien. In 2011 wordt het aantal commissievergaderingen uitgebreid naar zeven vergaderingen per maand.

2.2 Collegevergaderingen

Het adviescollege komt ongeveer drie keer per jaar plenair bijeen. Tijdens deze collegevergaderingen wordt de algemene gang van zaken binnen het college besproken. De agenda wordt door de voorzitter samen met het bureau voorbereid. Het tweede deel van de collegevergadering wordt telkens gebruikt voor het bespreken van inhoudelijke onderwerpen uit de praktijk, desgewenst door het uitnodigen van een externe spreker. Het wordt van essentieel belang geacht om de kennis van de leden ook op deze wijze up to date te houden.

2.3 Ondersteunend bureau

Het ondersteunend bureau van het adviescollege is een kleine ambtelijke organisatie die gelet op de onafhankelijke positie van het college inhoudelijk en functioneel onder de verantwoordelijkheid van de leiding van het college valt, zo volgt uit artikel 6 van het Besluit. Alleen in organisatorisch opzicht is het bureau ondergebracht bij het kerndepartement van het ministerie van Veiligheid en Justitie. Het bureau heeft als eerste taak het ondersteunen van de voorzitter en de leden van het adviescollege. Deze ondersteuning geschiedt zowel op administratief en facilitair niveau als op het inhoudelijke vlak.

Het bureau zorgt onder meer voor het administratief voorbereiden en ondersteunen van de commissievergaderingen en het verzorgen van de verslaglegging van de commissie- en collegeberaadslagingen. Het bureau beheert de registratie van de verlofaanvragen en adviezen en houdt toezicht op de (maximale) duur van de adviesprocedure. Verder bewaakt het bureau de consistentie van de adviezen van het college. Naar buiten toe fungeert het bureau als eerste aanspreekpunt en gesprekspartner voor de diverse ketenpartners en voor belangstellenden.

Hoofdstuk 3

Overige activiteiten

3.1 Lerende verlofpraktijk

De parlementaire commissie Visser heeft in juni 2006 in het rapport 'Tbs, vandaag over gisteren en morgen'³ de term 'lerende verlofpraktijk' geïntroduceerd. Vrij vertaald houdt dit in dat alle professionals in het tbs-veld zich actief inzetten om te komen tot een effectiever verlofbeleid met als gevolg een daling van de aantallen onttrekkingen, ontvluchtingen en incidenten. Het streven is dat door verbeteringen van de verlofpraktijk via een continu professionaliseringsproces de veiligheid van de samenleving wordt vergroot.

De lerende verlofpraktijk speelt ook bij de primaire taak van het adviescollege een rol. Het adviescollege tracht middels de motivering van de individuele adviezen een bijdrage te leveren aan de lerende verlofpraktijk. Het adviescollege streeft er voorts naar om ook in een ruimer verband dan via de individuele adviezen een bijdrage te leveren aan de lerende verlofpraktijk, zoals door het organiseren van seminars en het publiceren van artikelen.

In het belang van de lerende verlofpraktijk heeft er in 2010 periodiek overleg plaatsgevonden met de ketenpartners. Zo bestaan er onder andere diverse overleggen tussen het adviescollege, de Directie Sanctie en Preventiebeleid van het ministerie, de Directie Forensische Zorg (afdeling kwaliteit) en de Verlofunit van DJI. Een belangrijk doel van deze overleggen is dat knelpunten binnen de verlofpraktijk tijdig worden gesignaleerd en besproken.

Naast activiteiten met de ketenpartners is het adviescollege ook regelmatig plenair bijeengekomen. Tijdens deze bijeenkomsten zijn praktische zaken over de voortgang van het college en knelpunten bij de verloftoetsing besproken. Daarnaast zijn er inhoudelijke voordrachten door de leden verzorgd over actuele onderwerpen binnen de forensische psychiatrie. Tijdens de collegevergaderingen in 2010 is onder meer een lezing gegeven door drs. B.E.L. Spronk en drs. L.Th. Horsman met als onderwerp 'FPA, FPK en de uitstroom naar de GGZ'.

3.2 Studiereis Canada

Het adviescollege is van 20 tot 26 september 2010 op studiereis naar Canada geweest. Thema's waren verlof, risicotaxatie, risicomanagement en behandelduur. Gelet op de leidende rol die Canada op voornoemde gebieden in de wereld inneemt, wilde het adviescollege in het kader van de lerende verlofpraktijk graag in gesprek

treden met vooraanstaande Canadese experts op het gebied van de forensische psychiatrie en met organisaties die in Canada vergelijkbare beslissingen over verlof nemen als het adviescollege. Het adviescollege bestaat drie jaar en er was een toenemende behoefte ontstaan om de ervaringen van het college elders te toetsen. Canada wordt internationaal beschouwd als een bakermat van het risicomanagement met een historie van gedegen wetenschap en een veelkleurige forensische praktijk.

In Ottawa is onder meer een bezoek gebracht aan het ministerie van Justitie, voor een informatiebijeenkomst met de directeur-generaal en andere vertegenwoordigers van het ministerie, en aan 'the Department of Public Safety and the Correctional Service of Canada' voor een uitwisseling met onderzoekers over onder andere risicotaxatie. Daarnaast is een bezoek gebracht aan 'the Royal Ottawa Mental Health Centre' en is er een discussiemiddag georganiseerd met leden van 'the Ontario Review Board' en enkele Canadese deskundigen op het gebied van risicotaxatie, verlof en behandeling.

In Toronto heeft onder meer een ontmoeting plaatsgevonden met leden van 'the Mental Health and the Law Advisory Committee of the Canadian Mental Health Commission'. Voorts is een bezoek gebracht aan 'the Penetanguishene Mental Health Centre', waar onder meer een zitting van 'the Ontario Review Board' is bijgewoond. Tenslotte is er een bezoek gebracht aan 'the Mental Health Court'.

De leden van het adviescollege en de aanwezige drie extern genodigden, te weten enkele vertegenwoordigers van de tbs klinieken, hebben de studiereis als zeer leerzaam ervaren. Van de studiereis is een uitgebreid verslag gemaakt dat aan geïnteresseerden zal worden verstrekt.

3.3 Onderzoek

3.3.1 Onderzoekscommissie

Binnen het college bestaat een onderzoekscommissie. De onderzoekscommissie wordt voorgezeten door de wetenschappelijk adviseur van het college. Verder zijn er vijf leden van het adviescollege binnen de commissie actief. Deze onderzoekscommissie stelt periodiek het onderzoeksprogramma van het college vast en komt met nieuwe voorstellen voor toekomstig onderzoek, steeds gerelateerd aan de kerntaak van het adviescollege. De onderzoekscommissie creëert intern draagvlak voor de te onderzoeken onderwerpen en laat zich adviseren over de uitvoering ervan door de externe onderzoeksraad, zie hieronder.

3.3.2 Onderzoeksraad

In 2009 is er binnen het adviescollege een onderzoeksraad ingesteld die als hoofdtak heeft de onderzoekscommissie te adviseren over het onderzoeksplan. De onderzoeksraad is

³ Tweede Kamer, vergaderjaar 2005/2006, 30 250, nrs. 4 en 5 (Parlementair onderzoek TBS).

samengesteld uit een drietal hoogleraren en drie onderzoekers op het terrein van de forensische psychiatrie. Namens het adviescollege nemen de voorzitter en de wetenschappelijk adviseur van het adviescollege deel aan dit overleg. De raad heeft een adviserende rol en kan suggesties doen voor toekomstige onderzoeksonderwerpen. Het netwerk van de leden van de onderzoeksraad wordt benut om diverse onderzoeken uit te zetten. De adviezen en suggesties van de onderzoeksraad worden binnen de onderzoekscommissie teruggekoppeld om zo nodig tijdens de collegevergaderingen te worden besproken.

3.3.3 Onderzoeksplan

De onderzoekscommissie heeft een onderzoeksplan opgesteld en is verantwoordelijk voor de voortgang daarvan. In het plan staan diverse onderzoeken omschreven die in 2010 zijn uitgevoerd dan wel die in 2011 uitgevoerd zullen worden. In 2010 zijn de volgende onderzoeken uitgevoerd:

- Epidemiologie / differentiatie van patiëntengroepen
- Negatieve adviezen
- Discussiegevallen
- De verlofpraktijk van het AVT
- Incidentenonderzoek
- Is de verlofpraktijk 'up to date'?
- Kwaliteit van verlofaanvragen

Deze onderzoeken worden hierna toegelicht.

3.3.4 Epidemiologie / differentiatie van patiëntengroepen

Het doel van dit onderzoek is het creëren van een databank met gegevens van tbs-patiënten om meer inzicht in de verschillende groepen van patiënten te krijgen (qua pathologie, delict en recidiverisico), zodat de verlofaanvragen op een gedifferentieerde wijze kunnen worden behandeld.

In het tijdschrift *Sancties*, editie 2010/5, is een artikel verschenen van mr E.M Waij, drs B.E.L. Spronk en dr W.J. Canton met als titel 'De verlofpraktijk in de tbs'. In dit artikel zijn de eerste resultaten van het onderzoek opgenomen. In het artikel worden data gepresenteerd over tbs-gestelden voor wie een verlofmodaliteit werd aangevraagd in 2008. De eerste analyses van de cijfers van 2009 leveren ongeveer dezelfde gegevens op.

De meest opvallende bevindingen in dit onderzoek zijn:

'Een groot aantal mensen dat in de tbs verblijft, namelijk bijna de helft, heeft (nog) geen enkele vorm van verlof. Het is zeer aannemelijk dat dit voor een groot deel samenhangt met de toegenomen angst voor incidenten, waardoor klinieken langer wachten met het aanvragen van verlof. Klinieken hebben steeds vaker een strenge interne verlofcommissie die alle verlofaanvragen uit de kliniek toetst en kan voorkomen dat deze ingediend worden. Wellicht dat ook vrees voor afkeuring van de aanvragen door het AVT een rol speelt bij het uitstellen van verlofaanvragen.'

Het aantal ernstige en geruchtmakende incidenten met tbs-gestelden is de laatste jaren fors afgenomen. In dat opzicht kan gesproken worden van een goed resultaat. Inmiddels is echter ook duidelijk geworden dat het bovengenoemde restrictieve verlofbeleid zijn keerzijde heeft. Door het uitstellen van het verlof wordt de behandelduur in de tbs steeds langer, hetgeen mogelijk één van de oorzaken is van een forse afname van het aantal tbs-opleggingen in de laatste 2 jaar. Verdachten werken steeds minder mee aan een onderzoek naar de geestvermogens en het lijkt er ook op dat pro justitia rapporteurs, procespartijen en rechters, gezien de steeds langer wordende behandelduur in combinatie met het ontstaan van alternatieven steeds terughoudender worden in het adviseren en opleggen van de maatregel van tbs.

Uit onderzoek tot en met het jaar 2003 is duidelijk geworden dat behandeling, in tegenstelling tot gevangenisstraf, leidt tot een afname van recidive. Voor de veiligheid van de samenleving is het daarom geen goede ontwikkeling dat het aantal tbs-opleggingen afneemt. Als de afname van het aantal opleggingen een -onbedoeld- gevolg is van het restrictieve verlofbeleid, dan is dat een reden om dit verlofbeleid te herzien. Dit verlofbeleid leidt dan namelijk niet tot de gewenste veiligheid, maar, via een omweg, tot meer onveiligheid in de samenleving.

In november 2009 heeft het AVT een symposium georganiseerd waarin diverse partijen over bovenstaand dilemma hebben gesproken. Het doel van het symposium was om de knelpunten ten aanzien van de lange behandelduur en het verlof in de tbs te bespreken en eventuele oplossingen aan te dragen. Sindsdien zijn de tbs-klinieken bezig met het ontwikkelen van nieuw beleid, waarbij enerzijds zo veel mogelijk tempo wordt gemaakt in de behandeling en verlof in een zo vroeg mogelijk stadium wordt aangevraagd en het anderzijds de bedoeling is om, met behulp van een adequaat risicomanagementplan, de resultaten als het gaat om het laag houden van het aantal incidenten vast te houden. Alle partijen in het tbs-veld staan voor de moeilijke opgave om een nieuw evenwicht in de huidige verlofpraktijk te vinden.'

3.3.5 Onderzoek negatieve adviezen 2008 en 2009

Het doel van dit onderzoek is om de ratio achter de negatieve adviezen te analyseren om zo de toetsingscriteria van het adviescollege nader toe te lichten en de kwaliteit van de aanvragen te verbeteren door feedback over de redenen van negatieve adviezen aan de klinieken te verstrekken. Het onderzoek naar de negatieve adviezen is in 2010 afgerond en zal begin 2011 in het kader van de lerende verlofpraktijk aan de klinieken worden verzonden. Enkele bevindingen van het onderzoek zijn:

- Er is in 2009 nagenoeg hetzelfde percentage negatieve adviezen gevolgd ten opzichte van het totaal aantal nieuwe aanvragen in dat jaar als in 2008. In beide jaren werd er in ongeveer 5% van het totaal aantal aanvragen negatief geadviseerd.
- In 2008 werd ten opzichte van het per verloftype totaal aantal ingediende aanvragen het vaakst negatief geadviseerd bij aanvragen voor transmuraal verlof. In 2009 volgde verhoudingsgewijs het vaakst een negatief oordeel bij aanvragen voor onbegeleid verlof.
- De reden voor de negatieve adviezen uit 2009 verschillen niet veel van de redenen die in 2008 werden gebezigd om te oordelen dat een aangevraagd verlof niet verantwoord is.
- Globaal genomen is het onvoldoende zicht hebben op betrokkenes problematiek, een te prille behandeling, een ontoereikend risicomanagement, het ontbreken van een concreet verlofplan en een te voortvarend resocialisatietraject debet aan het oordeel dat het gevraagde verlof niet verantwoord is. De klinieken zullen deze elementen bij ieder aangevraagd verloftype op orde moeten hebben voordat een verlofaanvraag wordt ingediend.

3.3.6 Onderzoek discussiegevallen 2009

Het doel van dit onderzoek is om te onderzoeken wat de criteria zijn die maken dat een zaak binnen het adviescollege als een discussiegeval wordt gezien. Het onderzoek is gericht op het in kaart brengen van alle aanvragen die in 2009 tijdens de bespreking op de commissievergadering tot discussie hebben geleid en de redenen die aan deze discussies ten grondslag lagen. In het registratiesysteem van het adviescollege zijn aanvragen als discussiegeval gemarkeerd, indien de commissieleden twijfels over het gevraagde verlof uitten en/of er niet direct consensus werd bereikt ten aanzien van het te geven advies. Het onderzoek naar de discussiegevallen is in 2010 afgerond.

Er zijn in 2009 202 zaken in het registratiesysteem gemarkeerd als discussiegeval.

In deze zaken is uiteindelijk het volgende advies gegeven:

Positief advies	76	38%
Positief advies met voorwaarde	40	20%
Negatief advies	35	17%
Aanhouding	45	22%
Aanhouding voor SO	5	2%
Niet in behandeling genomen	1	1%

De discussiezaken hadden betrekking op de volgende soort aanvragen:

Begeleid verlof	42	21%
Onbegeleid verlof	59	29%
Transmuraal verlof	25	12%
Proefverlof	11	6%
Evaluatie begeleid verlof	14	7%
Evaluatie onbegeleid verlof	12	6%
Evaluatie transmuraal verlof	27	13%
Wijziging begeleid verlof	1	1%
Wijziging onbegeleid verlof	2	1%
Wijziging transmuraal verlof	9	4%

Conclusie is dat er zich over het gehele spectrum van soort verlofaanvragen discussiezaken voordoen, maar dat de meeste discussie wordt gevoerd ten aanzien van nieuwe aanvragen voor begeleid en onbegeleid verlof. In het onderzoeksrapport zijn de redenen voor discussie onderzocht en in kaart gebracht. Het rapport zal begin 2011 in het kader van de lerende verlofpraktijk aan de klinieken worden verzonden

3.3.7 De verlofpraktijk van het AVT

Het adviescollege heeft tot doel om alle verlofmodaliteiten binnen de terbeschikkingstelling, onafhankelijk van de kliniek die het verzoek tot verlofverlening heeft ingediend én van het ministerie van Veiligheid en Justitie, te toetsen op het risico dat een verloftoewijzing zou kunnen leiden tot incidenten die de maatschappelijke veiligheid in gevaar kunnen brengen.

In het beoordelingsproces speelt risicotaxatie een cruciale rol. Het vaststellen van het risicoprofiel op basis van gestructureerde risicotaxatie-instrumenten en psychologische en psychiatrische diagnostiek is daarin namelijk de eerste onontbeerlijke stap. Daarnaast zijn belangrijke vragen voor de beoordeling van een verlofaanvraag onder andere in hoeverre een kliniek en een patiënt (gemeenschappelijk) inzicht hebben in de risicofactoren en in hoeverre een patiënt bereid en in staat is om zijn zelfregulerend vermogen te vergroten, dan wel daar waar die tekortschieten extern management toe te staan.

In 2011 zal er een artikel worden gepubliceerd door enkele leden van het adviescollege waarin de schrijvers stilstaan bij de redenen voor het instellen van het adviescollege en bij de werkwijze zoals die door het adviescollege wordt gevolgd. Daarbij wordt ingegaan op de empirisch wetenschappelijke stand van zaken betreffende 'evidence based' risicotaxatie en hoe die zich verhoudt tot de werkwijze in het adviescollege. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een discussie over de grenzen en mogelijkheden van 'evidence based' risicotaxatie in de werkwijze van het adviescollege.

3.3.8 Incidentenonderzoek

Incidenten die na verlening van de machtiging tijdens het verlof plaatsvinden, zijn de ultieme uitkomstmaat van de verlofpraktijk. Elk van deze incidenten moet daarom door het adviescollege grondig worden geanalyseerd om de lerende verlofpraktijk te bevorderen. Ook in 2010 zijn de incidenten die zich tijdens verlof hebben voorgedaan aan de hand van het incidentenprotocol geanalyseerd en besproken binnen het college.

3.3.9 Is de verlofpraktijk 'up to date'?

Het doel van dit onderzoek is om de risicofactoren die in de verlofaanvragen voorkomen in kaart te brengen en te vergelijken met risicofactoren die in de 'state-of-the-art'-literatuur worden omschreven. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door de Radboud Universiteit Nijmegen en de Pompestichting.

Op grond van de eerste verlofaanvragen (begeleid verlof) wordt onderzocht welke (dynamische en statische) risicofactoren als relevant worden beschouwd. In de eerste studie wordt gekeken naar welke risicofactoren in de aanvraag worden benoemd, welke prioritering daarin wordt aangebracht en op welke wijze de factoren onderling en met het indexdelict samenhangen. In een tweede studie zal de relatie worden gelegd met de factoren die gerelateerd zijn aan het verlof. Er wordt onderzocht op welke wijze de aanvraag, beoordeling en evaluatie van het verlof samenhangen met de (clusters van) risicofactoren. De uitkomsten van de eerste fase van dit onderzoek worden in het eerste kwartaal van 2011 verwacht.

3.3.10 Kwaliteit van verlofaanvragen

Dit onderzoek, uitgevoerd door Avans Hogeschool, onderzoekt de kwaliteit van de verlofaanvragen. Het doel van dit onderzoek is het ontwikkelen van een instrument waarmee de kwaliteit van de verlofaanvragen (relatief) snel door leden van het adviescollege kan worden geëvalueerd. Dit onderzoek richt zich in eerste instantie op het ontwikkelen van een beoordelingsformat voor intern gebruik door het adviescollege.

De uitkomsten van dit onderzoek worden in het eerste kwartaal van 2011 verwacht.

3.3.11 Evaluatieonderzoek WODC

In artikel 14 van het Instellingsbesluit van het adviescollege is bepaald dat een evaluatie moet plaatsvinden nadat het college één jaar heeft gefunctioneerd. Het Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatie Centrum (WODC) is met de uitvoering van deze evaluatie belast. Het WODC heeft de opdracht uitbesteedt aan het Montaigne Centrum. Het onderzoek is inmiddels afgerond en op 5 oktober 2010 openbaar gemaakt onder de titel 'Het verlof van de ter beschikking gestelde'.

Uit het onderzoeksrapport komt onder meer het volgende naar voren:

- De tijd tussen datering van de verlofaanvraag door het FPC tot ontvangst door de Verlofunit is gemiddeld zes dagen. De doorlooptijd bij de Verlofunit (de verstreken tijd tussen de datum van ontvangst van de verlofaanvraag door de Verlofunit en de datum van ontvangst door het adviescollege) bedraagt gemiddeld ruim 28 dagen. De tijd die het adviescollege nodig heeft om een advies uit te brengen is gemiddeld 19 dagen. Dat past in het streven van het adviescollege de eigen doorlooptijd niet langer dan drie weken te laten duren. De Verlofunit heeft vervolgens gemiddeld zes dagen nodig om een beslissing te nemen over de verlofaanvraag.
- De onderzoekers constateren dat de adviezen van het adviescollege ook aanbevelingen aan de FPC's bevatten over de behandeling van tbs-gestelden. Behandelaars neigen ertoe dit als een bedreiging van hun professionele autonomie te ervaren. Deze handelwijze dwingt de klinieken, aldus de onderzoekers, tot nadere reflectie en uitleg over de behandeling. Dit moet volgens de onderzoekers dan ook gehandhaafd blijven omdat dit uiteindelijk kan bijdragen aan de ontwikkeling van een professionele behandel- en verlofstandaard in het tbs-veld.
- Elf onttekkingsen zijn onderzocht om na te gaan of er een relatie bestaat tussen de inhoud van het advies van het adviescollege en het betreffende incident. Volgens de onderzoekers is dit echter 'gekunsteld' en blijkt een dergelijke relatie met de inhoud van de adviezen daarom moeilijk te leggen.
- Uit de evaluatie blijkt dat medewerkers van FPC's het adviescollege ook beschouwen als een bescherming tegen het maken van fouten die aanleiding kunnen geven tot recidives. Dit komt, volgens de onderzoekers, omdat zij zich in het nauw gebracht voelen door heftige reacties vanuit politiek en in de media op verlofincidenten. Dit zou er volgens hen toe leiden dat FPC's terughoudender zijn bij het aanvragen van verlof en dat zij een verlofaanvraag in een later stadium dan voorheen indienen.
- De onderzoekers concluderen dat FPC's behoefte hebben aan voorlichting en training in het schrijven van verlofaanvragen en verduidelijking van gebruikte begrippen in het verloftoetsingskader.

In reactie op het onderzoeksrapport heeft de minister onder meer het volgende aan de Tweede Kamer bericht:

- Het adviescollege is opgericht om de kwaliteit van de verloftoetsing en de verlofpraktijk in de tbs-sector te vergroten. Volgens de evaluatie is dat gelukt: de beoordeling van verlofaanvragen is procedureel, inhoudelijk en logistiek verbeterd. Op basis hiervan kan worden vastgesteld dat het adviescollege een aantoonbare, essentiële bijdrage levert om het verlofsysteem veiliger te maken.
- Het onderzoek biedt inzicht in de wijze waarop het adviescollege als nieuwe partner is gaan functioneren in het verlofproces en op welke wijze de komst van het adviescollege de rolvatting en het functioneren van de FPC's en de Verlofunit heeft beïnvloed. Het adviescollege maakt thans een structureel onderdeel uit van de 'lerende' verlofpraktijk, waarbij het adviescollege reflectie op de behandeling en de verlofaanvraag van FPC's afdwingt. Dat is de meerwaarde: door verschillende disciplines, ieder vanuit hun eigen rol en verantwoordelijkheid, te laten oordelen over verlofaanvragen en van elkaar te laten leren, ontstaat een effectiever verlofbeleid met mogelijk een daling van het aantal onttrekkingen, ontvluchtelingen en incidenten. Het hoge aantal positieve adviezen van het adviescollege duidt op een evenwichtige verlofpraktijk.
- Behandelars van FPC's zijn verantwoordelijk voor de behandeling van de tbs-gestelde en daarmee ook voor de verlofaanvraag. Interdisciplinaire, collegiale behandelingsuggesties van het adviescollege kunnen de kwaliteit van de verlofaanvragen verhogen, zonder dat afbreuk wordt gedaan aan de professionele autonomie van behandelars.
- Een gemiddelde doorlooptijd van ruim 60 dagen (uitgezonderd de tijd die FPC's nodig hebben voor het voorbereiden van een verlofaanvraag) acht de minister langer dan wenselijk is. Hierbij zij aangetekend dat dit cijfer betrekking heeft op het jaar 2008, het jaar waarin voor het eerst volgens de nieuwe verlofprocedure moest worden gewerkt. In 2009 is de duur van de verlofprocedure verder teruggebracht. De minister streeft naar een norm van zeven weken voor het afhandelen van verlofaanvragen. Hij vraagt de Verlofunit en het adviescollege om een gezamenlijke inspanning om de doorlooptijd tot gemiddeld zeven weken terug te brengen.

Het volledige rapport is terug te vinden op de website van het adviescollege, te weten www.verlofadviescollege.nl.

3.4 Communicatie

3.4.1 Interne communicatie

Collegevergadering

De collegevergadering is bij uitstek het platform om zowel praktische als inhoudelijke zaken met het voltallige college te bespreken. In 2009 zijn er drie collegevergaderingen geweest, zie hiervoor in de paragrafen 2.2 en 3.1.

Infonet

De informatievoorziening aan de leden vindt op één centraal punt plaats, te weten op het Infonet. Dit is een afgeschermd deel van de website van het adviescollege dat alleen toegankelijk is voor de leden van het adviescollege. Op het Infonet is praktische informatie beschikbaar zoals het rooster van de commissievergaderingen, verslagen van diverse vergaderingen, formele stukken als het jaarplan en de jaarverslagen alsmede contactgegevens van alle leden. Daarnaast omvat het Infonet meer inhoudelijke informatie zoals (beleidsstukken rondom) het Verloftoetsingskader, diverse artikelen afkomstig uit vakliteratuur van de forensische psychiatrie en presentaties die diverse sprekers hebben gehouden. Voorts worden periodiek bijzondere overwegingen uit de adviezen alsmede elk negatief advies van de voorliggende periode op het Infonet geplaatst.

Interne nieuwsbrieven

In 2010 zijn twee interne nieuwsbrieven uitgebracht. In de nieuwsbrieven werden de leden geïnformeerd over het aantal en soort adviezen dat in de voorliggende periode was verstrekt alsmede over de doorlooptijden. Daarnaast zijn in de nieuwsbrief bijzondere overwegingen uit adviezen opgenomen en vond er een terugkoppeling plaats van diverse overleggen met bijvoorbeeld FPC's, de Verlofunit en het ministerie.

3.4.2 Externe communicatie

Ketenpartners

Direct betrokken bij de verlofaanvragen zijn enerzijds de FPC's en de GGZ instellingen waar de tbs-gestelde verblijft en anderzijds de Verlofunit van DJI. Door het bureau van het adviescollege en de coördinator van de Verlofunit is in 2010 net als voorgaande jaren veel aandacht besteed aan het in stand houden van een korte communicatielijns over de procesgang van de verlofaanvragen en de verzoeken van en aan de klinieken. Over adviezen van het adviescollege kan door de klinieken achteraf niet met het college worden gecommuniceerd. Allereerst vanwege de onafhankelijkheid van het college en daarnaast vanwege logistieke beperkingen. Dat is anders met de Verlofunit. Deze is de spil tussen de klinieken en het adviescollege.

Verzoeken van en aan de klinieken worden door tussenkomst van de Verlofunit afgehandeld.

Naast het frequente contact tussen het bureau van het adviescollege en de coördinator van de Verlofunit over lopende verlofaanvragen zijn er in 2010 tevens diverse overleggen gevoerd met de ketenpartners van het adviescollege in Den Haag. Aan deze overleggen namen afgevaardigden van de Verlofunit, de afdeling kwaliteit van de Directie Forensische Zorg en de Directie Sanctie en Preventiebeleid deel. Tijdens deze overleggen zijn zowel praktische als inhoudelijke knelpunten uit de verlofpraktijk besproken. Tevens zijn eventuele bijzondere adviezen en incidenten tijdens verlof aan de orde gesteld. Het doel van deze overleggen is het optimaliseren van de verlofpraktijk en de werkprocessen.

Website

Het adviescollege vindt het van belang om niet alleen zijn ketenpartners, maar ook overige belangstellenden op de hoogte te houden van de diverse activiteiten van en ontwikkelingen binnen het college. Middels de website van het adviescollege wordt beoogd om zoveel mogelijk inzicht te geven in de achtergrond, taak en werkwijze van het adviescollege.

Op de website is onder meer informatie te vinden over de werkwijze en samenstelling van het adviescollege, algemene (beleids)informatie over verlof en verloftoetsing en informatie over de soorten en aantallen adviezen van het adviescollege, inclusief enkele voorbeeldadviezen.

Naast informatie rondom de kerntaak van het adviescollege, worden op de website de overige activiteiten van het college genoemd. Dit betreft onder meer informatie over de seminars die het adviescollege organiseert en een toelichting op de onderzoeken die het adviescollege uitvoert. Tot slot zijn via de website publicaties als jaarverslagen en nieuwsbrieven te downloaden.

Externe nieuwsbrief

In 2010 zijn er twee externe nieuwsbrieven uitgebracht. In een externe nieuwsbrief worden cijfers bekend gemaakt over het aantal en soort adviezen van het afgelopen half jaar, wordt inzage gegeven in de doorlooptijden, wordt in het kort verslag gedaan van recente inhoudelijke bijeenkomsten, zoals seminars en eventuele voordrachten van externe sprekers, en wordt een update gegeven van de lopende onderzoeken binnen het adviescollege.

Bijlage

Samenstelling

Adviescollege

Verloftoetsing TBS

Voorzitter:

mr J.W.P. Verheugt (vice-president gerechtshof)

Secretaris:

mw. mr H.G. Leentvaar-Loohuis

Juristen/commissievoorzitters:

mr Y.A.J.M. van Kuijck (vice-president gerechtshof)

mr H.G.W. Stikkelbroeck (vice-president gerechtshof)

mw. mr I.E. de Vries (vice-president gerechtshof)

Gedragdeskundigen:

dr D.J. van Beek (psycholoog)

mw. drs K.M. ten Brinck (psycholoog)

dr W.J. Canton (psychiater)

drs A.J. de Groot (psycholoog)

drs L.Th. Horsman (psychiater)

drs J. Huisman (psychiater)

drs H. Morre (psychiater)

drs P.H.L. Smeets (psycholoog)

mw. drs B.E.L. Spronk (psycholoog)

drs F.J.P. Walschot (psychiater)

Met ingang van 1 december 2010:

drs J.A.M. Reijnen (psycholoog)

Met ingang van 1 januari 2011:

drs H.T.J. Simons (psychiater)

Wetenschappelijk adviseur:

mw. dr I. Embley (psycholoog)

Bureau:

mw. mr H.G. Leentvaar-Loohuis (hoofd bureau)

mw. mr E.M. Waij (beleidsmedewerker, plaatsvervangend secretaris)

mw. J. el Azaar-Jeschar (ondersteunend medewerker)

mw. C.J. Kolff (ondersteunend medewerker)

Contactgegevens:

Telefoonnummer secretariaat: 0880-71 39 00

E-mailadres: secretariaat@avt.minjus.nl

Website: www.verlofadviescollege.nl

Colofon

Dit jaarplan is een uitgave van:

Adviescollege Verloftoetsing TBS
Postbus 24019 | 3502 MA Utrecht
T 0880 713 900 | secretariaat@avt.minjus.nl
www.verlofadviescollege.nl

© Rijksoverheid | Februari 2011 | Publicatie-nr. J-6674.

Het Adviescollege Verloftoetsing TBS toetst verlofaanvragen van tbs-gestelden en brengt daarover onafhankelijk advies uit aan de minister. Het beoordeelt verlofaanvragen primair vanuit veiligheids-oogpunt voor de samenleving.